

Zygmunt Pyzik

Święty Krzyż (Łysa Góra), pow. Kielce

Informator Archeologiczny : badania 4, 249

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ŚWIĘTY KRZYŻ, (Łysa Góra)
pow. Kielce

Konserwator Zabytków Archeologicznych i Muzeum Świętokrzyskie w Kielcach

Badania prowadził mgr Zygmunt Pyzik. Finansował WKZ w Kielcach. Pierwszy sezon badań. Krużganki gotyckie pobenedyktynskie.

W związku z trwającymi aktualnie pracami konserwatorsko-renowacyjnymi w krużgankach gotyckich z drugiej połowy w. XV, stanowiących część kompleksu zabudowań byłego opactwa benedyktyńskiego na Świętym Krzyżu (Łysej Górze) przeprowadzono w ich obrębie archeologiczne badania sondażowe. Miały one na celu weryfikację warstwy kulturowej zalegającej w krużgankach, przed położeniem nowej posadzki kamiennej. Badaniami objęto kolejno zachodnie, wschodnie i południowe ramię krużganków, pominięto natomiast ramię północne ze względu na jego podpiwniczenie.

Warstwa kulturowa w obrębie krużganków składa się z ziemi próchnicznej barwy brunatnej, zmieszanej z rumoszem budowlanym. Miąższość jej waha się w granicach od 20 do 330 cm, przy czym jej wzrost zgodny jest z ukształtowaniem gliniastokwarcytowego podłoża naturalnego, które charakteryzuje się silnym upadem w kierunku północy.

W warstwie zalegał liczny materiał kulturowy, w tym kilkaset ułamków naczyń glinianych z młodszej fazy okresu wczesnośredniowiecznego (w. XII—XIII), z późniejszego średniowiecza (w. XIV—XV) oraz z czasów nowożytnych. Poza tym występowały w niej fragmenty cegieł, w tym także „palcówki”.

Stwierdzono kilkanaście pojedynczych pochówków ludzkich, zapewne wtórnych, za czym przemawia brak śladów trumien, a w ramieniu wschodnim krużganków ponadto pochówek zbiorowy, niewątpliwie wtórny, liczący parędziesiąt szkieletów o chaotycznym układzie.

W zachodniej części krużganków odkryto wątki kamiennych i ceglanych fundamentów ścian działowych z okresu użytkowania zabudowań klasztornych, w tym również części krużganków, na cele więzienne (w. XIX—XX).

We wszystkich badanych częściach krużganków ustalono warunki posadowienia fundamentów i ścian krużganków, jak też otaczających je innych zabudowań klasztornych.

W zakończeniu należy podkreślić zupełny brak w warstwie kulturowej, w obrębie krużganków materiałów zabytkowych z okresu przedbenedyktyńskiego (data fundacji opactwa — I poł. w. XII), co zgodne jest z wynikami badań archeologicznych na wirydarzu, przeprowadzonych w roku 1958.